

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за освітньою програмою «Економіка та планування бізнесу»

на тему: **РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ ТА МЕТОДИ ЙОГО
ОЦІНЮВАННЯ (НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ)»**

Виконавець:

студентка ФЕУП

Сабзалієва Алмара Тахир-Кизи _____

Науковий керівник:

к.е.н, доцент

Клевцевич Наталія Анатоліївна _____

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Можливості та умови розвитку окремих регіонів визначаються перш за все величиною їх ресурсного потенціалу. Сьогодні розвиток регіонів значною мірою гальмується внаслідок незбалансованої структури їх ресурсного потенціалу. Приклади таких держав, як Швейцарія, Японія, Тайвань, Південна Корея, Сінгапур, Гонконг та інших свідчать про те, що навіть із дефіцитом природних ресурсів можна досягти суттєвих економічних та соціальних результатів завдяки ефективному використанню існуючого трудового й адміністративного потенціалу. Неефективне управління та нераціональне використання ресурсів призводять до того, що регіони втрачають потенційні можливості до розвитку.

Ресурсний потенціал регіону характеризується наявними ресурсами і складається з таких основних видів потенціалів, як економічний, поселенський, природний, трудовий, соціальний, інформаційний, фінансовий та ін. Загальне поліпшення реалізації потенціалу регіону може відбутися навіть у разі більш ефективного використання будь-яких із наявних ресурсів, однак цього не може статися без якісного поліпшення управління на всіх рівнях – держави, регіону, області, району, міста, селища, села, і головне – підприємства, яке безпосередньо забезпечує додану вартість для регіону.

У свою чергу, ефективне функціонування суб'єктів господарювання потребує створення сприятливого регуляторного середовища та підтримки у використанні можливостей для розвитку, у тому числі ресурсних. Формування ефективних механізмів вирішення цих завдань неможливе без всебічного, системного дослідження такої категорії, як ресурсний потенціал регіону, її складових та відповідного вітчизняного й зарубіжного управлінського досвіду.

Зазначене вище обумовило потребу у дослідженні ресурсного потенціалу регіону та пошуку шляхів ефективного управління та раціонального використання ресурсів для формування потенційних можливостей регіонального розвитку.

Питання оцінки ресурсного потенціалу висвітлювались у працях відомих вчених, зокрема таких як: Б. Данилишин, А. Невиженко, М. Орлатий, С. Романюк, І. Дегтярьова, В. Семенов, Т. Макаренко, Л. Ковальчук та багато ін. Проте важливо поглянути на окремі його складові в розрізі окремих регіонів, зокрема Одеської області.

Мета кваліфікаційної роботи – дослідити теоретичні, методичні та прикладні аспекти оцінювання ресурсного потенціалу регіону та надати пропозиції щодо підвищення ефективності його використання.

Мета роботи реалізується через конкретні завдання:

- визначити економічну сутність ресурсного потенціалу, описати окремі його категорії;
- дослідити алгоритм оцінки ресурсного потенціалу регіону;
- визначити основні показники комплексної оцінки ресурсного потенціалу регіону;
- надати характеристику основним складовим ресурсного потенціалу Одеської області;
- проаналізувати виробничо-фінансові можливості регіону;

- провести SWOT-аналіз ресурсного потенціалу Одеської області;
- сформулювати пропозиції щодо формування системи ефективного управління ресурсним потенціалом регіону;
- визначити напрями підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу Одеської області.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних та прикладних аспектів дослідження ресурсного потенціалу регіону.

Об’єкт дослідження – ресурсний потенціал Одеської області та ефективність його використання.

Методи дослідження. Для проведення дослідження та досягнення поставленої мети в роботі використані методи теоретичного аналізу, синтезу, індукції, дедукції, статистичного аналізу даних, графічної інтерпретації результатів аналізу та узагальнення, табличний метод візуалізації та узагальнення інформації, метод SWOT-аналізу.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження слугували дані Державного комітету статистики України, Головного управління статистики в Одеській області, Департаменту економічного розвитку та стратегічного планування Одеської обласної державної адміністрації, а також матеріали наукових видань українських та зарубіжних вчених, де розглядалися питання оцінювання та аналізу ресурсного потенціалу регіону.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (31 найменування). Загальний обсяг роботи становить 64 сторінки. Основний зміст викладено на 61 сторінці. Робота містить 8 таблиць, 16 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні аспекти оцінювання ресурсного потенціалу регіону**» з’ясовано економічну сутність ресурсного потенціалу, визначені окремі його категорії, описано алгоритм оцінки ресурсного потенціалу регіону, визначені основні показники комплексної оцінки ресурсного потенціалу регіону.

У другому розділі «**Оцінка ресурсного потенціалу Одеської області**» охарактеризовано основні складові ресурсного потенціалу Одеської області, проаналізовано виробничо-фінансові можливості регіону, проведено SWOT-аналіз ресурсного потенціалу Одеської області.

У третьому розділі «**Напрями підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу регіону**» надано пропозиції щодо формування системи ефективного управління ресурсним потенціалом регіону, визначені напрями підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу Одеської області.

ВИСНОВКИ

Результати проведених досліджень дозволяють зробити такі висновки.

1. Під ресурсним потенціалом розуміють сукупність ресурсів певної кількості і якості, які необхідні для розширеного відтворення еколого-соціально-економічної системи, і які через свою абсолютну або відносну обмеженість задають межі поточного й майбутнього розвитку. Складовими ресурсного потенціалу регіону є

економічний, природний, трудовий, демографічний, кадровий, соціальний, поселенський, інформаційний, фінансовий потенціали. Особливе значення має економічний потенціал, як сукупність галузей економіки, підприємств, установ, які виробляють промислову, сільськогосподарську, будівельну продукцію, надають різні послуги виробничого й невиробничого призначення.

2. Під оцінкою ресурсного потенціалу варто розуміти визначення його величини у вартісному виразі в розрізі окремих складових його елементів. Єдиного підходу щодо оцінювання ресурсного потенціалу немає. У більшості випадків вдаються до застосування системного та динамічного підходів. Процес оцінювання у загальному вигляді складається з трьох етапів: підготовчого, розрахункового та заключного, коли аналізують отримані результати та формують висновки й пропозиції.

3. Одним із методичних підходів оцінки ресурсного потенціалу регіону – є комплексне оцінювання усіх його складових. З цією метою за окремими складовими ресурсного потенціалу регіону перш за все, фіксується інформація щодо основних показників, які формують окремий вид потенціалу. Далі відбувається її нормування та визначення інтегрального показнику.

4. Одеська область поряд з дуже вигідним транспортно-географічним розташуванням має сприятливі умови, що формують високий природно-ресурсний потенціал регіону. Регіон є відносно бідним на природні ресурси, що формують його природно-ресурсний потенціал. Головне природне багатство регіону – земельні ресурси. Рівень освоєності земельних ресурсів значний та визначає перспективи розвитку сільськогосподарської діяльності. Тепле море, лікувальні грязі, мінеральні води, морські пляжі створюють винятково високий рекреаційний потенціал Одещини.

Для демографічної ситуації властиве скорочення чисельності наявного населення, погіршення показників природного руху населення, збільшення обсягів міграційного приросту населення.

5. Загальна економічна характеристика Одеського регіону вказує на перспективи розвитку різноманітних галузей та видів виробничо-господарської діяльності. Так, Одеська область – високорозвинений індустріальний регіон. Регіон постачає на ринок більше 30% виробництва сокової продукції України, у ньому сконцентровано 25% олійних виробничих потужностей країни та 18% виробництва нерафінованої олії, 65% виноробного потенціалу країни, 40% генерувальних потужностей сонячної енергетики України. Сільське господарство – інша провідна галузь економіки регіону. Темп зростання валової продукції сільськогосподарства в регіоні у 2018 році становив 100,5%, в т.ч.: рослинництва – 102,1%, тваринництва – 92,2%.

Значний внесок у показники економічного розвитку регіону дає підприємництво. В Одеській області здійснюють діяльність (сплачують податки) 126 тис. суб'єктів малого та середнього підприємництва, з них фізичних осіб-підприємців – 95,4 тис. (75,6%), малих підприємств – 29,8 тис. (23,7%), середніх підприємств – 941 (0,7%).

Характеризуючи виробничі можливості регіону необхідно відмітити внесок туристичної галузі. Загалом на території області діє 46 туристичних маршрутів. За

2018 рік розроблено та діють 19 нових маршрутів (7 екологічних, 5 гастрономічних, 5 релігійних, 2 розважальних).

6. Результати SWOT-аналіз ресурсного потенціалу Одеської області свідчать, що в регіоні наявні як слабкі сторони, проте є сприятливі ринкові можливості. Тобто, регіон повинен прагнути посилити конкурентні позиції серед тих факторів, де це можливо, з одночасною ліквідацією слабких ланок.

7. Важливою умовою забезпечення ефективного управління ресурсним потенціалом регіону є чітке обґрунтування цілей, пріоритетів діяльності та розвитку регіону, а також наявність ефективної мотиваційної системи та системи контролю. Основними напрямками формування системи ефективного управління ресурсним потенціалом регіону є: забезпечення та сприяння раціональному використанню наявних в регіоні природних ресурсів, основних фондів, впровадження у процеси виробництва новітніх ресурсозберігаючих технологій, забезпечення ефективного використання наявних трудових ресурсів та сприяння їх розвитку, стабілізація процесів формування та використання фінансових ресурсів (внутрішніх та зовнішніх), а також сприяння розвитку інноваційних процесів та забезпечення впровадження базових результатів для інтенсифікації виробництва

8. Для підвищення ефективності використання окремих видів потенціалу пропонуються такі заходи: розвиток імпорто заміних виробництв, розвиток та модернізація виробництв на якісно новій основі, збільшення питомої ваги високотехнологічних виробництв, створення сучасної інфраструктури. Для Одеської області заходами з високим рівнем пріоритетності є такі, що спрямовані на підвищення ефективності використання наукового потенціалу, а саме: збільшення обсягів наукових і науково-технічних робіт інноваційної спрямованості. За прогнозом очікується їх збільшення з 17 до 45 у 2027 році.

АНОТАЦІЯ

Сабзалієва Алмара Тахир-Кизи. «Ресурсний потенціал регіону та методи його оцінювання (на прикладі Одеської області)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за освітньою програмою «Економіка та планування бізнесу». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2020.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти оцінювання ресурсного потенціалу регіону, з'ясовано економічну сутність категорії, описано алгоритм оцінки ресурсного потенціалу регіону, визначені основні показники комплексної оцінки ресурсного потенціалу регіону.

Надано загальну характеристику основним складовим ресурсного потенціалу Одеської області, проаналізовано виробничо-фінансові можливості регіону, проведено SWOT-аналіз ресурсного потенціалу Одеської області.

Сформовано пропозиції щодо створення системи ефективного управління ресурсним потенціалом регіону, визначені напрями підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу Одеської області.

Ключові слова: ресурсний потенціал, регіон, управління, ефективність використання, інноваційні розробки, кластер.

ANNOTATION

Sabzaliyev Almara Tahir-Kizy. «Resource potential of the region and methods of its evaluation (on the example of Odesa region)».

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty 076 «Entrepreneurship, Trade and Exchange Activity» under the program «Economics and Business Planning». – Odessa National Economics University. – Odessa, 2020.

The work deals with the theoretical aspects of evaluating the resource potential of a region. The economic essence of the category has been clarified, the algorithm for evaluating the resource potential of a region has been described and the main indicators of a comprehensive assessment of the resource potential of a region have been identified.

The general characteristic of the main components of the resource potential of Odessa region has been given, production and financial capabilities of the region have been analyzed, SWOT analysis of the resource potential of Odessa region has been conducted.

Proposals on creation of system of effective management of resource potential of the region have been formed, directions of increase of efficiency of utilization of resource potential of Odessa region have been determined.

Key words: resource potential, region, management, efficiency, innovative developments, cluster.